

مصاحبه‌ی مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی دکتر روحانی
در پی صدور قطعنامه شورای حکام آژانس ۲۹ نوامبر ۲۰۰۴

خط قرمز؛ فناوری سوخت

با رویکرد تعامل مؤثر، پیش می‌رویم

بحث خود را با اشاره به این نکته آغاز می‌کنم که با برگزاری اجلاس اخیر شورای حکام، بی‌تردید شرایط جدیدی رقم خورده است که می‌توانیم از آن به عنوان نقطه عطفی در روند پرونده هسته‌ای ایران یاد کنیم.

نخست آنکه: در قطعنامه اخیر صحت اظهارات ایران مبنی بر صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای به اثبات رسید. گرچه قبلاً در گزارش مدیر کل این مسئله آمده بود که فعالیت‌های ایران صلح‌آمیز است مع الوصف پس از طی بازرسی‌های وسیع، امروز بعد از یک سال از بازرسی‌های مکرر، آژانس نه تنها بر این امر اعتراف مجدد می‌نماید بلکه حتی شورای حکام نیز برای اولین بار اذعان می‌دارد که فعالیت‌های هسته‌ای ایران، صلح‌آمیز است. این معنی در بند دال قطعنامه اخیر شورای حکام، به صراحت قید گردیده است.

جمهوری اسلامی ایران از روز نخست تأکید می‌کرد که تمامی فعالیت‌های هسته‌ای او صلح‌آمیز است و امروز نیز یک نهاد بین‌المللی بر این حقیقت، صحنه می‌گذارد. امروز، دشمنان ما - که در طول سالها مدعی بودند که ایران مشغول ساخت سلاح اتمی است و از مسیر

صلح آمیز منحرف شده -، سیه روی گشته اند. این بزرگ ترین اعتمادی است که ایران به دنیا می دهد و امروز، جامعه بین المللی نیک آگاه شده است که آنچه مسئولین ایران همواره بر آن تأکید کرده اند سخنی گزاف نبوده و واقعیتی انکارناپذیر بوده است.

نکته دیگری که قطعنامه اخیر از آن برخوردار است، اشاره به همکاری صادقانه ایران با آژانس است که هم در خلال بندهای این قطعنامه و هم در خلال گزارش آقای مدیر کل، قید شده است. این هر دو حاکی است که در طول یک سال گذشته، ایران همکاری نزدیک و شفاف داشته تا بدانجا که همه مسائل مربوطه را به حل و فصل نهایی رسانده است. درست است که به حسب گزارش، مدیر کل هنوز دو مسئله آلودگی و P2 را به نهایت نرسانده اما خود گزارش اعتراف می کند که جمهوری اسلامی ایران مسئولیت خود را در این زمینه انجام داده و این کشورهای ثالث یا نفراتی از اتباع کشورهای ثالث هستند که باید با آژانس همکاری کنند تا این مسئله نهایی شود. بنابراین آشکار می شود که همکاری ایران، کامل بوده و در طول یک سال گذشته کلیه مسائل موجود را به حل و فصل نهایی، رسانده است.

نکته سوم در این قطعنامه آن است که شورای حکام اذعان می دارد تعلیق یک تعهد حقوقی نبوده و برای جمهوری اسلامی ایران، الزام آور نخواهد بود. خوب است کسانی که در داخل کشور، آن قدر تیزبین می شوند که به خطابینی می افتند، به متن و صراحت قطعنامه توجه نمایند. قطعنامه دوبار - یک بار در بند H و دیگری در بند I - تأکید می کند که تعلیق یک الزام و تعهد حقوقی نیست و امری داوطلبانه و با هدف افزایش اعتماد می باشد. ما همواره بر این امر تأکید می کردیم که تعلیق یک الزام حقوقی نیست، اما این برای اولین بار است که در یک قطعنامه و با صراحت و روشنی تأکید شده است که تعلیق، الزامی حقوقی برای ایران نیست بلکه انتخابی داوطلبانه است.

نکته چهارم اینکه به موجب قطعنامه، پرونده ج.ا.ایران از حالت اضطراری خارج شده و در دستور شورای حکام نیست و در راستای بسته شدن کامل قرار گرفته است. این را می توان یک موفقیت قابل ملاحظه برای ایران دانست که توانسته ظرف یک سال، پرونده را به این نقطه مطلوب برساند.

نکته پنجم آنکه، قطعنامه اذعان می دارد اقدامات اصلاحی از طرف ایران نسبت به موارد قصور، انجام پذیرفته و در بند ۴ این مطلب را تصریح کرده است. موضوع بسیار حائز اهمیت آن است که ضمن اینکه کلمه «قصور» و «نقض» در مورد ایران به کار رفته اما بلافاصله گفته

شده که اقدامات اصلاحی در این خصوص انجام شده که به لحاظ حقوقی بسیار حائز اهمیت است. می دانید که از لحاظ پادمان اگر کشوری نقض یا قصوری انجام دهد، وظیفه او اقدامات اصلاحی است. قطعنامه در این بند، اذعان کرده که ج.ا.ایران اقدامات اصلاحی لازم را انجام داده و این به معنای پایان این قصورها است و دیگر نمی توان بر آن استناد کرد (به عبارت دیگر تخلفات و قصورها به طور کامل از جنبه حقوقی، ترمیم و جبران گردیده است).

نکته دیگری که در قطعنامه آمده و گزارش مدیر کل به این واقعیت اعتراف می کند این است که ایران بر چرخه سوخت مسلط است و همه مراحل چرخه سوخت را اجرائی و عملیاتی کرده و این بدان معنا است که نه تنها ما مدعی آن هستیم که به طور کامل به فن آوری هسته ای در مسئله چرخه سوخت دست یافتیم، بلکه، امروز آژانس به عنوان نهادی بین المللی نیز به صراحت این را قبول می کند. این معنی در گزارش مدیر کل هم به صراحت آمده و در قطعنامه نیز به آن اشاره شده که مجموعاً ج.ا.ایران به چرخه کامل سوخت دست پیدا کرده، یعنی قادر است از کیک زرد، Uf4 و Uf6 را تولید کند و همچنین قادر است Uf6 را با دستگاه های سانتریفیوژ به غنایی برساند که برای سوخت یک نیروگاه، لازم است. پس ایران در زمره کشورهای دارنده چرخه سوخت است. این نکته به ویژه از آن نظر حائز اهمیت است که یک نهاد بین المللی می پذیرد که ج.ا.ایران در زمره کشورهای دارنده این فن آوری است. نکته هفتم که در این قطعنامه شاهد بودیم، روندی بود که در تدوین و تصویب این قطعنامه گذشت و نشان داد که طرفداران تقابل، برخورد و خشونت در شورای حکام در انزوای کامل قرار دارند. شما در اجلاس دیروز شورای حکام مشاهده کردید جز آمریکا که با عصبانیت، نطقی را که بیشتر شبیه به یک «انشاء» - آن هم آکنده از جملات نامناسب - بود ایراد کرد و دو کشوری که از او حمایت کردند، سایر کشورها همراه آمریکا نبودند و سیر مذاکره و تفاهم را کنار نگذاشتند و به دنبال برخورد نرفتند.

ما از روز اول می گفتیم که ج.ا.ایران در مقابله با آمریکا به موفقیت می رسد و قادر است آمریکا را در این قضیه به انزوا بکشاند، اما بعضی افراد ساده لوح، فکر می کردند که قدرت ج.ا.ایران در این حد نیست و می گفتند: «این رویکرد، اشتباه است، آمریکاییها دارای قدرت هستند، قدرت اقتصادی دارند، اهرمهای سیاسی و زور دارند و ما قادر به مقابله با آنها نیستیم»، ما بار دیگر به اثبات رساندیم که قدرت مقابله داریم و قادر هستیم حرف حق خود را به کرسی نشاند و در یک نهاد بین المللی، آمریکا را به انزوا بکشانیم. اگر جلسه دیروز شورای حکام را

تعقیب کرده باشید، ملاحظه کرده‌اید که تنها آمریکا و حداکثر یک یا دو کشور دیگر، راه مخالفت پیش گرفتند و نهایتاً در مجموعه ۳۵ کشور، در اقلیت محض و در انزوا بودند. بی تردید این موفقیتی برای ایران است و سرمایه‌ای بزرگ برای ادامه راه؛ هم برای ما و هم برای اروپا است که با بهره‌گیری مطلوب و عقلایی از این سرمایه، مذاکرات و همکاریهای جدی خود را ادامه دهیم.

قطعنامه دیروز در واقع، اولین آزمون برای موافقتنامه پاریس بود. اگرچه بنیان این قطعنامه، عمدتاً به دلیل فشارهای خارجی و به ویژه فشار آمریکا نتوانستند همه ملاحظات و نظرات ج.ا.ایران را دقیقاً در قطعنامه نهایی مراعات کنند و متن نهایی قطعنامه، با واقعیات و موافقتنامه پاریس به طور کامل انطباق نداشت اما در عین حال در دوره تدوین و نهایی کردن قطعنامه ما شاهد بودیم که سه کشور اروپایی، تلاش می‌کردند حتی المقدور تعهدات خود را عملی سازند. گرچه از دیدگاه ما آنچه اروپا عمل کرد، یک تفسیر حداقلی از تعهدات آنهاست اما در عین حال می‌توانیم بر این نکته اذعان نماییم که اروپاییها بسیار کوشیدند تا هم با ایران مشاوره جدی داشته باشند و هم می‌خواستند قطعنامه به گونه‌ای نباشد که از موافقتنامه پاریس، فاصله بگیرد. در این فرصت، ذکر چند موضوع را نیز ضروری می‌دانم. نخست آنکه ج.ا.ایران برای حقوق خود و اجرای آنچه که در معاهده NPT به عنوان حقوق غیرقابل انتزاع کشورها شناسایی شده تأکید می‌کند و بر این نکته اصرار می‌ورزد که هیچ سند، تصمیم و یا قطعنامه‌ای نمی‌تواند بر این حق غیرقابل انتزاع ج.ا.ایران برای بهره‌برداری صلح‌آمیز از فن آوری هسته‌ای تأثیر بگذارد و لذا هیچ تصمیمی نمی‌تواند حقوق ما را در این زمینه محدود نماید. البته در قطعنامه حاضر بر حقوق کشورها تأکید شده و از این حقیقت، فاصله نگرفته، مع هذا اگر کلماتی باشد که برای بعضی از صاحب نظران، شبهه‌ای ایجاد کند یا برخی بخواهند تفسیر بدبینانه از آن داشته باشند، ما در اینجا با صراحت خاطر نشان می‌کنیم هر قطعنامه، موافقتنامه، تصمیم، سند و امثال ذالک که مغایر با این حق غیرقابل بازگشت و غیرقابل انتزاع ایران (که در بند ۴ معاهده NPT بر آن تصریح شده)، باشد و بخواهد بر آن تأثیر بگذارد، از نظر ما غیرقابل قبول و مردود است و ما بر این حق، قاطعانه اصرار می‌ورزیم.

ایران بر خلاف تبلیغات آمریکاییها، نه امروز چرخه سوخت را کنار گذاشته است و نه هیچ وقت، کنار خواهد گذاشت. ایران نه از تهدید آمریکا هراس دارد و نه از هیچ کشوری دیگر. ج.ا.ایران بر حق مسلم خود برای استفاده صلح‌آمیز از فن آوری هسته‌ای اصرار ورزیده و

بهره‌مندی صلح‌آمیز از تکنولوژی هسته‌ای را با تمام توان، اجرا و عملی خواهد کرد. موضوع دوم آن است که ج.ا.ایران هیچ‌گاه در پی ساخت سلاح هسته‌ای نبوده، نیست و نخواهد بود. این سیاست ما و در عین حال استراتژی و خط‌مشی اخلاقی و دینی ما است. دیدگاه مکتبی و دینی ما، عمیقاً با دنبال کردن سلاح کشتار جمعی، ناسازگار است. بنابراین به تعهدات خود در قبال NPT در این زمینه کاملاً پایبند هستیم و برای اینکه تضمین عینی به وجود آوریم و اطمینان بدهیم که فعالیت ما صرفاً صلح‌آمیز است، ابدأ مشکلی نداریم.

موضوع سوم آنکه تعلیق و اجرای پروتکل اقدامی داوطلبانه در جهت ایجاد اعتماد در جامعه بین‌المللی در زمینه برنامه‌های هسته‌ای ج.ا.ایران است. بنابراین به صراحت اعلام می‌کنم دوره تعلیق صرفاً برای دوره مذاکره با اروپا خواهد بود و بس و بر این نکته تأکید دارم که دوره مذاکره باید دوره‌ای منطقی باشد و نه طولانی. ما نباید در طول مذاکره، احساس وقت‌کشی کنیم. تعلیق تازمانی است که مذاکرات به پیش می‌رود. اگر جایی مذاکرات، متوقف شد و یا به بن‌بست کشانده شد، طبیعی است که دیگر تعلیقی وجود نخواهد داشت.

موضوع چهارم اینکه ما مصممانه همکاری خود را با آژانس ادامه می‌دهیم؛ این همکاری، شفاف و در چارچوب پادمان و پروتکل خواهد بود. پیش از این نیز گفته‌ام که ما از ادامه همکاری با آژانس، خسته نمی‌شویم؛ چرا که تا امروز از آن، سود برده‌ایم و با این همکاری ثابت کرده‌ایم دشمنان ما دروغگو هستند. این همکاری نشان داد که ج.ا.ایران در مسیری قانونی گام برمی‌دارد و فعالیت صلح‌آمیز را دنبال کرده است. به فرض که قول دشمنان ما (که همواره حرف‌های تردیدآمیز و منفی می‌زنند) مبنی بر اینکه ایران در ۲۰ سال گذشته مخفی‌کاری کرده، حرفی درست باشد و ایران در این مدت به اصطلاح مخفی‌کاری کرده و به موقع گزارشها را نداده باشد. اما امروز که آژانس بررسی کرده و با صراحت می‌گوید در این ۲۰ سال به اصطلاح دوران مخفی‌کاری، انحرافی یافت نشده و فعالیت‌های ج.ا.ایران صلح‌آمیز بوده است بنابراین در همه دوران مخفی‌کاری انحرافی از طرف ایران رخ نداده است، پس دشمنان ما چه چیزی برای گفتن دارند؟ در واقع حاصل بررسی‌های آژانس توانسته جهان را به بالاترین اعتمادی که مورد نظرش بوده، برساند. البته در اینجا بی‌مناسبت نیست که به این پرسش پرداخته شود که اصلاً چرا در این گونه موارد - به اصطلاح - مخفی‌کاری اتفاق افتاده است. حتی در دورانی که به قول بعضیها ما به دنبال مخفی‌کاری بوده‌ایم، در واقع مقصر همان کشورهای صنعتی بوده‌اند که به وظایف خود در چارچوب NPT عمل نکرده بودند. ما اگر می‌خواستیم بمب بسازیم در

این مدت می‌ساختیم خصوصاً آن زمان که نه قطعنامه‌ای در کار بود و نه پرونده ما در دستور شورای حکام بود. امروز آژانس اعتراف دارد که (گرچه مواردی را اطلاع نداشته، مع‌هذا) طبق پادمان، فعالیت ایران صرفاً صلح‌آمیز بوده و ج.ا.ایران هیچ‌گاه به فکر سلاح هسته‌ای نبوده است. بنابراین ما از همکاری با آژانس، خشنود هستیم. همکاری با آژانس به نفع ما بوده و در دنیا در قبال فعالیتهای هسته‌ای ما اعتماد به وجود آورده است و لذا ما این همکاری را تداوم خواهیم بخشید.

موضوع پنجم آنکه ما مصمم هستیم مسیر جدید خود را که مبتنی بر «تعامل سازنده و مؤثر» با جهان است و در راستای سیاستهای چشم‌انداز ۲۰ ساله ج.ا.ایران (ابلاغ شده از سوی مقام رهبری) است، قاطعانه دنبال کنیم؛ یعنی مسیر مذاکره، تفاهم، گفتگو، استفاده از اهرمهای سیاسی و حقوقی و بهره‌گیری از نرم‌افزار به جای سخت‌افزار و همگرایی به جای واگرایی. مسیر ما مسیر تعامل است. مسیر تقابل را به کناری نهاده‌ایم، و آنهایی که یک سال پیش به ما می‌گفتند این مسیر به نتیجه نمی‌رسد، امروز شاهد آن هستند که ج.ا.ایران مسیر درستی را انتخاب کرده و در مسیر تعامل به اهداف قابل ملاحظه‌ای دست یافته است. ما مصمم هستیم این مسیر را ادامه دهیم.

موضوع ششم آنکه ما مصمم به همکاری با اروپا برای دستیابی به توافق بلندمدت با سه کشور اروپایی (به نمایندگی از طرف اتحادیه اروپا) هستیم، بنابراین مرحله‌ی بعد فعالیت ما شروع مذاکرات عاجل و جدی با سه کشور اروپایی خواهد بود. این مذاکرات ظرف ۱۵ روز آینده شروع خواهد شد و ما در آن سه هدف اساسی را دنبال خواهیم کرد:

- ۱- رسیدن به تفاهم و توافق با اروپا در خصوص تضمین عینی مبنی بر اینکه ماهیت فعالیت هسته‌ای ج.ا.ایران صلح‌آمیز است. ما مایلیم به توافقی برسیم و تضمین لازم را به دنیا بدهیم که حرکت ما در این زمینه صلح‌آمیز است و با این تضمین، غنی‌سازی و چرخه سوخت خود را آغاز نماییم.
 - ۲- اجرای تعهدات کشورهای صنعتی من جمله اروپایی در چارچوب بند چهارم NPT است. اروپاییها در این خصوص باید تضمینهای جدی برای همکاری با ج.ا.ایران در زمینه فن آوریهای پیشرفته من جمله فن آوریهای هسته‌ای بدهند.
 - ۳- انجام همکاریهای بلندمدت اقتصادی و هکذا همکاریهای سیاسی و امنیتی.
- بنابراین راهی را که ما از این پس دنبال خواهیم کرد، راه مذاکره با اروپا است. خوشبختانه

اکنون فضای مناسبی ایجاد شده و ما از جنجال، فاصله گرفته ایم، از شورای حکام، فاصله گرفته ایم؛ دیگر در این قطعنامه نیست که موضوع ایران در دستور باقی است و (بلکه قید می کند که هر وقت آقای مدیر کل لازم دید گزارش خواهد داد)، بنابراین از هیاهوها، عبور کرده و اینک به سمت مذاکره سازنده، روی می آوریم. من فکر می کنم که اینک فرصتی تاریخی برای اروپا و ایران فراهم آمده است تا به دنیانشان دهند یک جنبه گرایی محکوم است و پیچیده ترین مسائل بین المللی از راه گفتگو و مذاکره، قابل حل و فصل است. ما امید فراوانی به این راه داریم، در عین اینکه باور داریم مذاکرات ما با اروپا پیچیده خواهد بود و فراز و نشیبهای فراوانی خواهد داشت. ما صادقانه مذاکره را می آغازیم و امیدواریم سه کشور اروپایی نیز صادقانه مذاکره را آغاز کنند. اگر دو طرف با صداقت و اعتماد متقابل، مذاکره را آغاز کنند، کاملاً می توان به نتیجه امیدوار بود.

در اینجا مایلیم به ملتمان اطلاع دهیم که سه ماه دیگر بعد از اینکه گروههای کاری، نتیجه کار خود را ارائه می دهند مقطعی است که واضح تر می توانیم به ملت بگوییم که آیا می توانیم این راه را ادامه دهیم و آیا این راه، ما را به مقصد نهایی می رساند یا خیر؟

موضوع دیگری که ذکر آن را در اینجا ضروری می دانم آن است که کشورهای غیرمتعهد (به ویژه آفریقای جنوبی) در دوره مذاکرات در شورای حکام و تدوین قطعنامه، همکاریهای بسیار خوبی با ج.ا.ایران داشتند. ما از آنان تشکر می کنیم و می دانیم که ما و غیرمتعهدها، هدف واحدی را دنبال می کنیم، به ویژه آن که ج.ا.ایران در اجلاس بعدی کمیته چرخه سوخت حضور خواهد داشت و از ماه ژانویه به عنوان یک عضو، فعال خواهد بود. در این کمیته، ما در کنار سایر کشورهای همفکر، دیدگاههایی را که به نفع صلح و توسعه جهانی باشد دنبال خواهیم کرد. ما با کشورهای غیرمتعهد (چه در وین و چه در نیویورک) در زمینه خلع سلاح، همکاری داشته و در آینده نیز خواهیم داشت.

در پایان این مقدمه، از ملت بزرگوارمان به خاطر حساسیت و حضورشان در صحنه، تشکر می کنم. در نظر سنجی اخیر ۶۷ درصد تا ۷۰ درصد مردم خاطر نشان کرده اند که به دقت، مسائل هسته ای را دنبال می کنند و از جزئیات مسائل، مطلع اند. آنان در نظر سنجی گفته اند که ما از حق خود برای فن آوری هسته ای نخواهیم گذشت و راه مذاکره را می پسندیم. خوشبختانه راهی که مسئولین ج.ا.ایران برگزیدند با خواست و نظر مردم کاملاً انطباق دارد. همچنین لازم می دانم از مسئولان عالی رتبه نظام و مقام معظم رهبری به خاطر راهنماییها و هدایتهای ایشان تشکر کنم.

بی تردید دستاوردها، اگر مثبت بوده باشد، از آن مردم و مسئولان عالی رتبه نظام - مخصوصاً مقام رهبری - است و اگر نقضی در کار بوده باشد، بی تردید از آن ماست و باید جبران کنیم. به اعتقاد من بحمدالله ما تا امروز موفقیت خوبی به دست آورده ایم اما باید راه را ادامه دهیم. این نتیجه بدون همکاری و حضور مردم و اجماع نظر مسئولین، امکان تحقق نمی یافت؛ و همان طور که گامهای ما در یک سال گذشته به خوبی پیش رفته در آینده نیز پیش خواهد رفت تا به هدف نهایی برسیم، تا انشاء الله مردم عزیزمان هم به خاطر فعالیت صلح آمیز در فن آوری هسته ای، هم به خاطر تعامل با اروپا و جهان و هم به خاطر اینکه توانستند با ایستادگی و مقاومت، تهدید را به فرصت تبدیل نمایند، خوشنود گردند.

○ خبرگزاری آسوشیتد پرس: شما فرمودید تعلیق یک الزام و تعهد حقوقی نیست اما در بند اول کلمه اساسی بعد از تعلیق باقی مانده و منوط به این شده که آژانس هیچ تردیدی نسبت به فعالیتهای ایران نداشته باشد. همان طور که می دانید، دامنه تعلیق نامحدود، مبهم و نامشخص است. نظر شما در خصوص این ابهام چیست؟ ضمناً بفرمایید مدت زمان تعلیق چقدر است؟

● **دکتر روحانی:** در بند اول، Essential آمده اما درست مثل میوه ای است که محتوا از آن گرفته شده و پوسته باقی مانده است. این واژه با آن جمله ای که در ساعات آخر اضافه شد (یعنی هیچ تعهد و الزام حقوقی برای ایران نیست) محتوایش از بین رفت. بعضیها نگرانی دارند که این کلمه، مربوط به ماده ۱۸ و ۱۹ پادمان باشد. من به صراحت می گویم که این Essential، آن نیست چون اساساً تعهد پادمانی در کار نیست و این مشخص است؛ حتی تعهد عادی هم نیست. بنابراین کلمه Essential مانده اما محتوا، از بین رفته؛ به قول یکی از مسئولین آژانس، چیزی که در نهایت مانده آن قدر بی محتواست که می توانیم بگوییم هیچ است و این بند از لحاظ محتوا صفر شده. و اما در خصوص مدت زمان تعلیق، من به صراحت تکرار می کنم آنچه ما متعهد هستیم و قول دادیم، طبق موافقتنامه پاریس است و نه بیشتر. دوره تعلیق صرفاً برای دوره مذاکره خواهد بود، با توجه به قواعدی که مربوط به مذاکره است، یعنی بحث دوره مذاکره، بحث چند ماه است و بحث سال مطرح نیست. این معنی به صراحت به اروپاییها گفته شده و ما امیدواریم که ظرف چند ماه، مذاکرات را به سامان برسانیم.

○ شبکه CNN: در این مذاکره هم طرف اروپایی، هم آمریکا و هم ایران خود را پیروز این جنگ دیپلماتیک می‌دانند. به نظر جناب عالی واقعیت چیست؟

● دکتر روحانی: کجا آمریکاییها گفتند پیروز هستند؟ سفیر آنها بسیار ناراحت بود. آنها در سخنرانی دیشب گفتند شکست خورده‌اند و اروپا هم این را تأیید کرده‌اند

○ شبکه CNN: سؤال بعد من این است که آیا فکر می‌کنید مشکلاتی که شما با طرف داخلی دارید یعنی مجلس و بعضیها که موفقیت شما را نخواهند خیلی پررنگ ببینند، با اینها چه خواهید کرد؟

● دکتر روحانی: خیلی خوب و شفاف با همه صحبت می‌کنیم. ما با کسی مشکل نداریم. مجلس شورا در رأس امور است و نمایندگان ملت با ما مشاوره و مذاکره دارند. ما مشکلی با کسی نداریم. اینکه چه کسی موفق شده واضح است، هر کسی قطعنامه را بخواند درمی‌یابد چه کسی موفق شده؛ یعنی قطعنامه‌ای که: به صراحت می‌گوید تعلیق الزام نیست، به صراحت می‌گوید اقدامات اصلاحی از سوی ایران انجام شده، در آینده مسائل باید در چارچوب پادمان و پروتکل حل و فصل شود، به صراحت بیان می‌کند که فعالیت هسته‌ای ایران، صلح‌آمیز بوده، ثابت شده که آمریکا تا امروز دروغ گفته و بنابراین اصلاً جایی برای اینکه آمریکا خوشحال باشد وجود ندارد و... آشکار است که موفقیت از آن کیست. اکنون قطعنامه، متن واضحی دارد که کاملاً روشن است و همگان می‌توانند آن را بخوانند. البته درست است که این قطعنامه هم صد در صد مورد توافق ما نیست (و کاستی و نقصهایی دارد و با انتظارات ما و با واقعیتها و موافقتنامه پاریس، فاصله دارد) مع الوصف قبول داریم که نسبت به قطعنامه‌های گذشته، بهترین است و نشان دهنده حل و فصل مسائل ایران می‌باشد: وقتی قطعنامه به صراحت اعلام می‌کند که نیاز نیست در دستور اجلاس بعدی باشد (و عندالاقضاء مدیر کل گزارش می‌دهد)، استنباط موفقیت یا عدم موفقیت در این قطعنامه کاملاً مشخص است. من فکر می‌کنم باید این مرحله را در پرونده هسته‌ای ایران، نقطه عطفی بدانیم و کار را بر این اساس به پیش ببریم.

آمریکاییها یک سال و چند ماه است که مرتب از ارجاع به شورای امنیت سخن می‌گویند و ابراز تأسف می‌کنند که چرا پرونده ایران به شورای امنیت نرفته. با این همه فشار و عملیات روانی، شاهد بودیم که همه دنیا به آمریکا جواب منفی دادند و دنیا در مواجهه با این مسئله، آشکارا گفت یک جانبه‌گرایی بس است. هم منطق تمام کشورها و هم منطق قطعنامه به

صراحت نشان می دهند که ج.ا.ایران موفقیت قابل ملاحظه ای داشته و آمریکا نیز هیچ طرفی نبسته است.

○ شبکه خبر (جام جم): شما به برخی کاستیهای قطعنامه اشاره کردید. این کاستیها چیست؟ ضمناً چقدر اطمینان دارید که در ادامه راه، اروپاییها به تعهدات خود پایبند باشند؟ اگر این اتفاق بیفتد ج.ا.ایران چه تصمیمی اتخاذ خواهد کرد؟ در خبرها آمده بود که فدراسیون روسیه در شورای حکام، آن موضع شفافی که در خصوص حمایت از دیدگاههای ج.ا.ایران ادعا می کرده، نداشته، اگر این خبر صحت دارد (با توجه به خلف وعده هایی که در خصوص نیروگاههای اتمی بوشهر از سوی روسیه مطرح است) ج.ا.ایران نوع تعاملش چگونه خواهد بود؟ ضمناً لطف کنید در خصوص این سانتریفیوژهایی که بحث آن در قطعنامه و مذاکرات بود صحبت بفرمایید.

● **دکتر روحانی:** اولاً بین ما و روسها دعوا نیندازید! به هر حال همسایه ما هستند و ما باید با هم کار کنیم. بله، مواضع روسیه با انتظارات ما فاصله دارد. به عنوان کشور دوست و همسایه، روشن است که ما انتظارات بالاتری از روسیه داشته و داریم.

نسبت به کاستیهای قطعنامه باید بگویم قطعنامه باید منعکس کننده ی واقعیت باشد. وقتی در این قطعنامه راجع به اینکه ما در ماههای گذشته در اصفهان Uf6 تولید کردیم، اعتراض کرده، این چه معنایی دارد. به نظر ما این مطلب، جایی برای طرح در قطعنامه نداشت. تولید کرده ایم که چه؟ آنها می گویند قطعنامه از شما خواسته بوده که اصفهان را تعلیق کنید. ما بعد از قطعنامه قبلی اعلام کرده بودیم که آن قطعنامه از طرف ایران رد شده و نسبت به ماده ۳ (که راجع به تعلیق بود) موضع گیری کرده و آن را به وضوح مردود دانستیم و این در زمره افتخارات ج.ا.ایران است که مواضع خود را شفاف، بیان می دارد. از سال گذشته تاکنون (که این شش قطعنامه تصویب شده) از همان ابتدا گفتیم که هرگز تعلیق بر مبنای قطعنامه رانمی پذیریم. تعلیق ما داوطلبانه است و اگر بپذیریم در چارچوب تفاهم سیاسی، این کار داوطلبانه را انجام خواهیم داد. این خود یک پیروزی برای ج.ا.ایران است که بر آن ایستاده و پافشاری کرده و شما دیدید نهایتاً تعلیق را نپذیرفتیم تا زمانی که در پاریس با اروپاییها تفاهم کردیم. نامه ای را هم که به البرادعی در خصوص تعلیق نوشتیم ذکر کردیم که این تعلیق، داوطلبانه، برای اعتمادسازی و در چارچوب تفاهم پاریس است. تعلیق اول نیز که پارسال پذیرفتیم و به آقای البرادعی

منعکس کردیم، قید شد که در چارچوب بیانی‌های تهران است. اسناد موجود، جمله‌گی روشن و آشکار است. به موجب همین اسناد، ما هیچ وقت تعلیق بر مبنای قطعنامه را نپذیرفته‌ایم و معتقد هم هستیم شورای حکام نمی‌تواند به کشوری اجبار کند که تعلیق کند. غنی‌سازی، حق کشور است و خود یک کشور می‌تواند تصمیم بگیرد که برای اعتمادسازی برای مدت زمان مشخص (مثلاً چند ماه) تعلیق کند یا نکند. آشکار است که ما بر مبنای تفاهم سیاسی این کار را کرده‌ایم.

از سوی دیگر ج.ا.ایران کار بزرگی انجام داده در طول یک سال، توانسته فعالیت گسترده‌ی خود را با همکاری با آژانس به نهایت برساند که در اینجا من وظیفه می‌دانم از وزارت امور خارجه و سازمان انرژی اتمی (که بیشترین بار بر دوش این دو نهاد بوده)، تشکر کنم. آنها کار عظیمی کردند. همچنین دیپلمات‌هایی که مذاکره می‌کنند (که از اعضاء برجسته وزارت امور خارجه هستند) و همچنین از نهادهای دیگر (مثل وزارت اطلاعات و سایر دستگاهها) که با ما همکاری کردند تا این مهم به مقصد برسد از همه تشکر و سپاسگزاری می‌کنم. انتظار ما این بود که این کار بزرگی که انجام شده، باید به نحوی در قطعنامه منعکس باشد (و حداقل یکی دو بند به عنوان سپاسگزاری و تشکر بایست می‌آمد)، اما متأسفانه شما می‌بینید که این کار عظیم اصلاً در قطعنامه منعکس نیست. اینهاست کمبودها و کاستیهای قطعنامه. با این همه، نسبت به قطعنامه‌های گذشته بهترین است، اگر چه همه بندهای آن، مورد قبول ما نیست.

در مورد این ۲۰ سانتریفیوژ باید بگویم در تعلیق قبلی (که مربوط به ماه آوریل ۲۰۰۴ است) ما تعلیق قطعه و مونتاژ را پذیرفتیم که مدت ۲ ماه و اندی هم طول کشید. در آن تعلیق ما کار تحقیقی روی ده سانتریفیوژ انجام می‌دادیم که در گزارش آقای البرادعی هم در ماه ژوئن منعکس است که ایران، ده سانتریفیوژ از ۲۰ سانتریفیوژ تحقیقاتی خود را برای کار تحقیقی، فعال دارد. ناگهان - با برنامه قبلی - آمریکاییها سرو صدایی ایجاد کردند و اروپاییها هم در دام افتادند. این دامی بود که رسانه‌ها آفریدند و پشت قضیه هم صهیونیستها بودند و گفتند که با این ۲۰ عدد چه‌ها می‌خواهند بکنند و با اینها بمب می‌توان ساخت و حرفهای عبثی زده شد. ما غنی‌سازی را تعلیق کردیم اما این دستگاهها فقط برای کار تحقیق بوده است. پس اولین درخواست اروپاییها این بود که اینها مثل سایر سانتریفیوژها مهر و موم شوند. ناگزیر، مذاکرات فراوانی شد و در نهایت تفاهم کردیم که این ۲۰ عدد مهر و موم نشوند و زیر نظر آژانس باشند (که از ابتدا ما خود این را خواسته بودیم). این دستگاهها در اختیار ما برای تحقیقات است ولی

فعالاً با آنها تست انجام نمی‌دهیم تا در مذاکرات با اروپا نسبت به استفاده تحقیقاتی از این ۲۰ دستگاه با اروپاییها و آژانس به تفاهم برسیم. موضوع خیلی روشن است: تعلیق همان است که در تفاهمنامه پاریس آمده و به عبارت روشن‌تر، تعلیق همان است که در نامه به آقای البرادعی قبول کرده‌ایم. چیزی بیش از آن، پذیرفته نیست و کماکان معتقدیم تحقیقات جزو تعلیق نبوده و نخواهد بود.

○ ایرنا: جناب عالی در مورد امکان پیوستن ایران به گروه مطالعات سوخت هسته‌ای اشاره کردید. چه زمانی قرار است پیشنهاد دعوت را اروپاییها به دبیرکل آژانس بدهند؟

● دکتر روحانی: اروپاییها نظر خود را به آقای مدیر کل اعلام کرده‌اند و دبیرخانه به ما اعلام کرده و از ما نام افراد مورد نظرمان را خواسته است. معمولاً مدیر کل فردی را از میان افراد معرفی شده انتخاب می‌کند تا در جلسه به عنوان نماینده ج.ا.ایران شرکت کند و ما به زودی در این باره اقدام خواهیم کرد. دبیرخانه گفته است که اجلاس بعدی در ماه ژانویه است. بنابراین ج.ا.ایران در اجلاس بعدی شرکت خواهد کرد. در واقع بنا به توافق، اروپاییها باید در این مقطع به تعهد خود عمل می‌کردند که کرده‌اند و ج.ا.ایران در اجلاس بعدی گروه چرخه سوخت شرکت خواهد کرد.

○ رویتر: آقای دکتر، شما فرمودید که دوره تعلیق باید دوره منطقی و نه طولانی باشد. من می‌خواستم ببینم حداکثر مدتی که ایران حاضر است تعلیق را برای اعتماد سازی ادامه دهد چه مدت است؟

● دکتر روحانی: البته من نگفتم تعلیق باید دوره‌ای منطقی داشته باشد؛ من گفتم تعلیق برای دوره مذاکره خواهد بود و دوره مذاکره باید منطقی باشد. بدیهی است که در این دوره، ما نباید احساس وقت کشی کنیم، بلکه باید به صورتی باشد که مذاکره به پیش برود و به بن بست کشیده نشود. ما گفتیم و شرط کردیم تا زمانی که مذاکره رو به جلوست و به صورت منطقی است و چیزی به نام اتلاف وقت در آن نیست، ما مذاکره و تعلیق را ادامه می‌دهیم و طبیعی است که زمان در آن چند ماه است و بحث سال اساساً مطرح نیست.

○ خبرگزاری فارس: طرفداران روند جاری پرونده هسته‌ای ایران دو دلیل عمده را

به عنوان دلیل طی مسیر اعتماد سازی بیان می کنند. ۱- با توجه به فضای ایجاد شده جهانی که بر اساس تبلیغات آمریکا شکل گرفته بود ما نیاز به اعتمادسازی داشتیم ۲- پرونده ما دایر بین شورای امنیت سازمان ملل از یک طرف و طی مسیر اعتمادسازی از طرف دیگر بود. با این حال منتقدین معتقد هستند و مطرح می کنند که اگر غرب با دستاویز قرار دادن همین استدلالها (مثل اینکه به شما اعتماد نداریم و نیت شما سالم نیست و...) به دیگر توانمندیهای ما دست اندازی کنند و مطرح کنند که در خصوص توانمندیهای موشکی شما هم باید بررسی انجام دهیم، آیا با همین استدلال اعتمادسازی پیش می رویم؟ یا راه دیگری را انتخاب می کنیم؟ حد توقف غرب چیست و کجا خواهد بود؟

● **دکتر روحانی:** این سؤال مهمی است. پرسش این است که وقتی قرار است اعتمادسازی کنیم، ممکن است آنها به چیزهای دیگری هم متوسل شده و بخواهند که ما در آن خصوص نیز اعتمادسازی کنیم؟ واقعیت این است که در پرونده هسته ای به هر حال یک قصورهایی رخ داده بود (ما اینها را در حد قصور قبول داریم که مهم نبوده است ولی آنها پنهان کاری نامیدند)؛ به هر حال به خاطر این قصورها، پرونده به شورای حکام آمد و به دنبال آن، پارسال (شهریور گذشته) آمریکاییها شرایطی را ایجاد کردند و بحث شورای امنیت پیش آمد. ما باید راه حلی را انتخاب می کردیم. گزینه های متعددی را می شد انتخاب کرد. می شد گفت ما با هیچ کس صحبت نمی کنیم، اما لاجرم این، گره را کورتر می کرد و راه را برای ما دشوارتر می ساخت. ما سعی می کردیم که کوتاه ترین و راحت ترین راه را انتخاب کنیم و راه تقابل - به اعتقاد من - کوتاهترین راه نبود. بنابراین راه تعامل انتخاب شد و قضایا با همین رویکرد، دنبال شد تا به نتیجه ای رسید که امروز شاهد هستیم و نتایج امروز نشان داد که کار نظام درست بوده و نشانگر تصمیم درست نظام است.

پارسال که این رویکرد انتخاب شد، عده ای می گفتند چرا با آژانس همکاری می کنید، بی حاصل است، آژانس در نهایت خواهد گفت هیچ چیز حل نشده. البته با آژانس کار کردن سخت است؛ چراکه ۷۲ ملت در آژانس کار می کنند و به هر حال تحت هرگونه فشار قرار می گیرد. وقتی ما کار با آژانس را شروع کردیم دیدیم که این طور نیست. کار سخت ولی قابل انجام است. ما کار با آژانس را شروع کردیم تا آنجا که آژانس نهایتاً اعلام کرد که برنامه ایران، صلح آمیز بوده است. پارسال بعضیها معتقد بودند به خاطر فشارهایی که روی آژانس است

هیچ‌گاه اذعان نمی‌کند که برنامه‌ها صلح‌آمیز بوده است. ما معتقد بودیم درست است که آژانس تحت فشار است، با این حال اصول و چارچوبهایی مطرح است که نمی‌تواند آنها را رعایت نکند.

در مورد سایر مسائل که شما پرسش کردید باید بگویم که مقوله‌ها متفاوت هستند. اگر کسی از ما تقاضایی کند که این تقاضا منطقی نباشد با آن برخورد می‌کنیم (کما اینکه در پیش‌نویس اولیه‌ی توافقنامه با اروپاییها دو مسئله بود که ما با آنها برخورد شدید کردیم، یکی بحث موشک و دیگری بحث توقف غنی‌سازی بود. ما گفتیم ما اصلاً مایل به گفتگو در این موضوعها نیستیم و مذاکره نمی‌کنیم. لاجرم اینها را حذف کردند و عقب‌نشینی نمودند چراکه جزء خط قرمزهای ما بود). طبیعی است که در دنیای آشوب زده سیاست و تبلیغات و عملیات روانی، هر کس می‌تواند ادعایی کند و هر روز بساطی به راه بیندازد؛ اما این طور نیست که ما هر چیزی را بپذیریم. همان طور که شما گفتید جایی که ببینیم حرف غیرمنطقی است، محکم می‌ایستیم، و جایی که باید فضای مسموم ایجاد شده، شکسته شود راه دیگر را پیش می‌گیریم، کما اینکه در طول یک سال، موفق شدیم که فضای مسموم را شکسته و مخالفین را به انزوا برانیم. باید بگویم سخن شما درست است. ما در موارد غیرمنطقی باید محکم بایستیم و گوش نکنیم و در موارد منطقی که واقعاً ابهامی وجود دارد، باید راه حل و فصل را انتخاب کنیم تا به جهان اعتماد دهیم.

○ شبکه جهانی سحر: همان طور که مستحضر هستید هر گونه تفاهمی بر پایه یک سری پیش‌فرضهاست به نظر می‌آید هیئت مذاکره‌کننده ایرانی از ابتدا یک پیش‌فرض را مبنا قرار داده که همین محل مخالفتها و چالشهایی با هیئت شما بوده مبنی بر اینکه اروپاییها موافق دستیابی ایران به فن آوری هسته‌ای هستند و این محل اختلاف آنها با آمریکاییها هست. اول می‌خواهیم ببینیم آیا شما چنین پیش‌فرضی - به این صراحت - را قبول دارید و آیا این نگاه خیلی خوشبینانه نیست؟ (با توجه به اینکه گفته می‌شود غربیها می‌خواهند یک نوع آپارتاید هسته‌ای را در صحنه جهانی حفظ کنند و مانع شوند که دیگر کشورها - به ویژه کشوری با مختصات ایران - به انرژی هسته‌ای دست یابند.)

● دکتر روحانی: در اینکه ج.ا.ایران نباید دارای چرخه سوخت باشد، اتفاق نظر آمریکا و اروپا

وجود دارد و در این زمینه اختلاف نظر ندارند. اروپاییها در اولین نامه خود و همچنین در پیش نویس اول توافقنامه‌ی اخیر، همین بحث توقف را مطرح کرده بودند. پارسال هم که سه وزیر به تهران آمدند در پیش نویس آنها، کلمه توقف آمده بود. ما در هر مرحله به آنها گفتیم به هیچ عنوان زیر بار توقف نمی‌رویم و این بحث قابل طرح نیست. من خاطرنشان ساختم که نه دولت فعلی، هر دولتی دیگری در ایران روی کار باشد و توقف را بپذیرد، سقوط خواهد کرد. مردم ما روی این مسئله حساس هستند این غرور ملی ماست. خیلی روشن ما به آنها گفته‌ایم و می‌گوییم. البته ته دل آنها این است که ج.ا.ایران بالاخره زمانی غنی سازی را رها کند.

اما اینکه چرا با اروپا مذاکره می‌کنیم دلیلش این است که اروپا در موافقتنامه پاریس این مسئله مهم را قبول کرد و گفت اگر ج.ا.ایران تضمین عینی بدهد که چرخه سوخت او به سمت سلاح، انحراف پیدا نمی‌کند غنی سازی را قبول می‌کنیم، البته باید به ما تضمین دهید که دنبال سلاح نیستید. ما ابدأ مشکلی برای دادن تضمین نداریم چراکه ما اساساً دنبال سلاح نیستیم. من خود به اروپاییها گفتم شما اگر دنبال این هستید که ما به دنبال سلاح نرویم، شما هم اینک به هدف خود نائل شده‌اید، چون ما دنبال آن نبوده و نیستیم، اما اگر هدف شما این است که با طرح سلاح هسته‌ای ما را از این فن آوری باز دارید، مطمئن باشید و به صراحت اعلام می‌کنم که هرگز به این هدف نمی‌رسید. پس وقتی اروپا به ما می‌گوید من موافق هستم به شرط اینکه تضمین عینی دهید، طبیعی است که متقابلاً ما هم تضمین می‌خواهیم و بدینسان راه برای گفتگو و توافق باز می‌شود. باز هم طبیعی است اگر دیدیم اروپاییها ناراست گفته‌اند ما هم مذاکرات را رها می‌کنیم. ما عهداخوت با کسی نبسته‌ایم. فعلاً اروپا چارچوبی را به نام موافقتنامه پاریس قبول کرده و به ما هم می‌گوید که اصرار و آمادگی برای اجرای آن دارد. همان طور که گفتم شاید سه ماه دیگر که مذاکرات مقدماتی ما به اتمام می‌رسد راحت‌تر بتوان گفت اروپاییها دنبال چه هستند و آیا صداقت دارند یا خیر؟ اگر صداقت نداشتند ما آنها را رها می‌کنیم و اساساً به همین دلیل بود که گفتم ما باید به غیر از اروپا با کشورهای دیگر هم حرف بزنیم و رابطه و تعامل داشته باشیم. چه بسا اروپا به تنهایی برای دستیابی به هدف ما کافی نباشد، اما به هر حال آنچه ما بر آن اصرار داریم این است که تا جایی که امکان دارد از طریق تعامل و گفت و شنود سیاسی، مسائل حل و فصل نماییم؛ مگر اینکه به نقطه‌ای برسیم که دریابیم هیچ راهی وجود ندارد.

تا امروز، مسیری که انتخاب شده مسیری بوده که ما را به یک سری اهداف رسانده اما به هر حال برای دستیابی به هدف نهایی، راهی را در پیش رو داریم و باید جلو برویم. اروپا بهترین

نیست اما این حداقلی است که امروز در دست ماست. ما با سه کشور در حال مذاکره هستیم این سه کشور وقتی در تنگنا قرار می‌گیرند می‌گویند به نمایندگی از ۲۵ کشور حرف می‌زنند و این -البته- سختیهای خود را دارد؛ چرا که عقاید مختلفی در این ۲۵ کشور وجود دارد. از سوی دیگر وقتی آمریکا فشار را زیاد می‌کند ایستادگی اروپاییها قدری مشکل می‌گردد. به هر حال ما با این اروپا و این امکانات محدودی که دارد معامله کرده‌ایم. قصد تحقیر آنها را نداریم، به هر حال اروپا قدرت دوم دنیا و شریک تجاری ما است و ما میل داریم که با اروپا رابطه نزدیک داشته باشیم.

ما می‌خواهیم کشور را تا ۲۰ سال آینده به نقطه مطلوب و به رشدی که در چشم‌انداز آمده، برسانیم؟ بدیهی است که باید به پرسشهایی در این خصوص پاسخ بدهیم؛ از جمله اینکه آیا با تعامل به این هدف می‌رسیم یا با تقابل و جنگ؟ اگر قصد تعامل داریم، با چه کسی باید تعامل کنیم؟ خلاصه ما اهدافی را تصویب کرده‌ایم و همه به دنبال آن هستیم. با همه‌ی این احوال ما باید قد و قواره اروپا را به عنوان طرف تعاملی خود، مدنظر داشته باشیم. البته اروپاییها قدمهای خوبی برداشتند، (اگر چه بعضی جاها متأسفانه قادر نبوده و نتوانسته‌اند به تعهدات خود عمل کنند)، و ما اینک به رغم سوابق آمده‌ایم یک بار دیگر اروپا را امتحان کرده و فرصت دیگری را در اختیار اروپا بگذاریم. حاصل کار در این فرصت روشن خواهد شد و خواهیم دید به نتیجه می‌رسیم یا خیر. ما به طور جدی و صادقانه این را دنبال می‌کنیم و امید هم داریم که اروپاییها هم در این زمینه، صادقانه جلو بیایند و بتوانیم به هدف مطلوب، دست پیدا کنیم.

○ خبرگزاری مهر: بندهایی از توافقنامه پاریس قبلاً اعلام شد. سؤال این است که

غیر از موارد هسته‌ای چه مواردی را اروپا تعهد داده و آیا اکنون پرونده هسته‌ای ایران

به صورت رسمی از جریان کار شورای حکام خارج شده یا خیر؟

● **دکتر روحانی:** پرونده جمهوری اسلامی ایران از دستور شورای حکام خارج شده است و امروز دیگر حالت اضطراری ندارد و به گفته آقای البرادعی، روال عادی دارد. البته این بدان معنی نیست که به طور کامل از دستور خارج شده؛ حداقل یک بار دیگر (برای مسائل باقی مانده) آقای البرادعی باید گزارش دهد. بنابراین فعلاً از دستور شورای حکام خارج و از حالت اضطراری در آمده و در زمان مقتضی، مدیر کل ممکن است یک یا دو گزارش دیگر ارائه دهد. با این تفاسیر، پرونده ایران از حالت اضطراری و از دستور فعلی شورای حکام خارج شده و در مسیر

بسته شدن کامل قرار گرفته است. اما اینکه شما فرمودید اروپاییها چه تعهدات دیگری دارند باید در پاسخ بگویم اروپاییها در سه زمینه به ما تعهد دارند. ۱- فن آوری هسته‌ای یعنی باید فن آوری هسته‌ای را در اختیار ما بگذارند و به نیازهای ما جواب دهند؛ ۲- همکاریهای اقتصادی و فن آوریهای پیشرفته غیر هسته‌ای؛ ۳- همکاریهای امنیتی و سیاسی است که این همکاریها مربوط به منطقه و عاری کردن منطقه از سلاحهای کشتار جمعی و تضمینهایی را در بر می‌گیرد که آنها به ما می‌دهند نسبت به خطرات احتمالی که در مورد جمهوری ایران ممکن است پیش آید و موارد دیگر؛ و لذا ما سه کمیته کاری تشکیل خواهیم داد که سه موضوع فوق را پوشش می‌دهد.

○ خبرگزاری الجزیره: با توجه به مشکلاتی که در مورد اروپاییها برشمردید فکر نمی‌کنید که آمریکا برای حل و فصل این مسائل، بهتر باشد؟ نظرتان راجع تعاملات اروپاییها و آمریکاییها در این قضیه چیست؟

● دکتر روحانی: ما تاکنون با اروپا طرف بوده ایم و اینکه اروپاییها با آمریکاییها چه تعاملی دارند و آیا آمریکاییها در آینده چه اقداماتی می‌خواهند انجام دهند و... مسائلی است که خیلی برای ما روشن نیست. ممکن است اروپاییها به دنبال جلب توافق آمریکا باشند؛ مع ذلک ما امروز به دنبال معامله با آمریکا نیستیم. البته در خود توافقی که با اروپا داریم بحثهایی مطرح شده از جمله بحث مبارزه با تروریسم و بحث عراق که ممکن است به نحوی به آمریکا هم مربوط شود. فعلاً بنده مسیری را نمی‌بینم که به تعامل با آمریکا در زمینه مسائل هسته‌ای منتهی شود اما اروپا ممکن است پشت پرده با آمریکا مذاکراتی داشته باشد.

○ روزنامه ایران: شما فرمودید که از ابتداء تعلیق بر اساس قطعنامه را نپذیرفته و نمی‌پذیرید. چگونه شد که آژانس بر خلاف قطعنامه دوره قبل خود تعلیق خارج از چارچوب قطعنامه را پذیرفت و این را در قطعنامه لحاظ کرد؟ دیگر اینکه شما گفتید تا زمانی که تعلیق خوب پیش برود، مذاکرات ادامه خواهد داشت. لطفاً این را باز کنید. ضمناً ارزیابی کلی خود شما از عملکرد اروپا در شورای اخیر چه هست؟

● دکتر روحانی: نسبت به اینکه تعلیق ما بر مبنای قطعنامه نیست، همین طور است. یعنی تعلیق بر مبنای تفاهمی است که تا به حال با این سه کشور اروپایی بوده است. منتها وقتی تفاهم می‌شود کدام دستگاه باید این را به لحاظ صحت و درستی تأیید کند؟ - بدیهی است که آژانس

این کار را می‌کند. در همان توافقی که با اروپا داشتیم مبنا این بود که راستی آزمایی به عهده آژانس باشد. ضمن آنکه آژانس خود ذکر می‌کند که تعلیق بر مبنای تفاهمات است، یعنی بر اساس پادمان و بر اساس مقررات نیست. آژانس به دلیل تفاهم بین ما و اروپا در مسئله تعلیق، راستی آزمایی می‌کند که این تعلیق در حال انجام است. پیش نویس اولیه اروپاییها در قطعنامه با انتظارات ما و با توافقنامه پاریس بسیار فاصله داشت و این باعث بحث طولانی میان ما و آنها شد و در نهایت بعد از سه بار تغییرات به این شکل درآمد. البته انتظارات ما از اروپاییها بیش از این بود و فکر می‌کردیم با یک یا دو بار مذاکره به قطعنامه مطلوب خواهیم رسید، اما عملاً خیلی طول کشید و مذاکرات مستقیم و جانبی فراوانی در این خصوص صورت گرفت. اروپاییها می‌گفتند قطعنامه باید به گونه‌ای نوشته شود که اجماع حاصل شود، پس اگر چیزی باشد که آمریکا و کشورهای طرفدار آمریکا مخالف آن باشند و به اجماع نرسیم مشکل پیدا می‌شود. از همین جهت است که بعضی کلمات برای راضی شدن برخی طرفها، به کار برده شده (مثل همان واژه اساسی که اگر چه به کار رفته ولی بی محتوا شده است)

ما یک مجموعه مذاکراتی با اروپا داریم که فعلاً نمی‌توان در مورد آن هیچ قضاوتی کرد. ما باید اولین جلسه کمیته راهبری را تشکیل دهیم و به دنبال آن باید سه گروه کاری تشکیل شود و اینها سه ماه وقت دارند که کار کنند و بعد از این سه ماه است که برای ما روشن می‌شود که آیا این مذاکرات، به خوبی پیش می‌رود یا خیر؟ و چه مشکلاتی داریم؟ آن موقع، بهتر می‌توانیم قضاوت کنیم. اگر دیدیم کار پیشرفت دارد و به نتیجه می‌رسیم، می‌توان برای نتیجه‌نهایی، چند ماه دیگر هم صبر کرد، اما اگر دیدیم که بن بست است و کار پیش نمی‌رود، مذاکرات تمام می‌شود. فی الواقع اگر مذاکرت موفق نباشد ممکن است ظرف همان سه ماه، تمام شود و اگر موفق باشد ممکن است طول بکشد تا به نتیجه برسیم؛ ولی به در هر حال به سال نخواهد کشید.

○ فیوچر نیوز آمریکا: آمریکاییها اعلام کرده‌اند که ممکن است اروپا را دور بزنند و تقاضا کنند پرونده ایران به شورای امنیت برود. شما می‌فرمایید تعلیق چند ماهه است. آیا با توجه به کمکهای اقتصادی‌ای که اروپا ممکن است به ایران بکند یا مقداری از سوختهای ایران را تأمین کنند آنان چه طور می‌توانند حاضر شوند که ایران، مسئله غنی‌سازی را محدود به چند ماه بکند نه چند سال؟

● **دکتر روحانی:** منطقی که دیروز نماینده آمریکا در شورای حکام داشت نیز به همین نکته را اشاره کرده بود که این وضع برای ما قابل قبول نیست. بلکه ممکن است آمریکاییها بخواهند (که می‌خواسته‌اند) پرونده ایران را به شورای امنیت ببرند با این حال من فکر نمی‌کنم شرایط بین‌المللی ابداعاً برای چنین کاری مناسب باشد. در شرایط فعلی که شرایط مذاکره ما با اروپاست، حتماً آمریکاییها ناموفق خواهند بود و در برابر آمریکا، اروپاییها و دیگران خواهند ایستاد. پس در شرایط فعلی آنچه آمریکا می‌گوید شعاری بیش نیست. اما اینکه ما با اروپا چه تفاهمی می‌کنیم باید بگوییم که تفاهم ما با اروپا به این بر نمی‌گردد که تفاهم برسیم. اگر ما با اروپا به تفاهم برسیم که ج.ا.ایران غنی‌سازی کند و تضمین لازم هم طبق توافق طرفین داده شود که ایران به سمت سلاح نخواهد رفت آن وقت اروپا دستاوردهای این است که می‌گوید از طریق مذاکره توانستیم تضمینی به دست آوریم که ج.ا.ایران غنی‌سازی را انجام می‌دهد اما دنبال سلاح نمی‌رود. البته در برابر این دستاورد، کمکهایی به ایران می‌کند. در واقع همکاری اروپا به ایران در برابر «تعلیق» نیست بلکه در برابر «تضمین» است. یعنی اینکه ما با اروپا به نقطه‌ای برسیم که ج.ا.ایران تضمین عینی بدهد مبنی بر اینکه فعالیت صلح‌آمیز هسته‌ای اش به سمت سلاح نظامی، انحراف نمی‌یابد. مع‌هذا به صراحت گفته‌ایم که دوره مذاکره نباید طولانی شود و ظرف ماههای آینده ما باید به نتیجه برسیم. پس ملاحظه می‌شود که کلید بحث در مذاکره ما با اروپاییها همان دستیابی به تضمین است.

○ ایرنا: گفته می‌شود ایران با پذیرش قطعنامه خود را از رویا رویی با اروپاییها به رویارویی با آژانس کشانده است. نظر شما چیست؟

● **دکتر روحانی:** این حرف، درست نیست. قطعنامه کاملاً روشن است. این قطعنامه صریحاً اعلام می‌کند که وضعیت ما چگونه خواهد بود. ما در واقع بر مبنای تفاهم با اروپا تعلیق کرده‌ایم. اساس کار ما، قطعنامه نیست. در واقع قطعنامه، مبنای مهمی نیست. آنچه مهم است، توافقنامه پاریس است. یعنی ما طبق توافقنامه پاریس (که به زودی مذاکرات آن شروع خواهد شد) ظرف سه - چهار ماه آینده یا به توافق با اروپا می‌رسیم که مشکل حل است و یا به توافق نمی‌رسیم، که آن هم تکلیف معلوم است. وقتی خود مسئولین آژانس در خصوص بند یک می‌گویند، چیزی نیست، یعنی اساس کار، سیاسی است و در مورد تعلیق هم هر گاه با آژانس

حرف می‌زنیم می‌گویند به آنها ربطی ندارد و توافق شما و اروپا است و آنها فقط مسئول راستی آزمایی هستند، معلوم است که آن ادعا که گفتید، سخنی نارواست این قطعنامه، محصول آن تفاهم است و جو مثبتی اگر می‌بینید، مربوط به تفاهم و توافقنامه پاریس است. اگر این نبود، تصویر دیگر را از شورای حکام و قطعنامه می‌دیدید. به همین دلیل من معتقدم که ما باید در موافقت با اروپا سرمایه‌گذاری کنیم، اگر در این سرمایه‌گذاری موفق شویم، پیروزی منطقه و صلح و امنیت برای آنها است و بزرگ‌ترین پیروزی برای ج.ا.ایران و اروپا است و شکست است برای دیگران. اگر هم شکست بخورد و به نقطه مطلوب نرسیم، مربوط به پیش نرفتن مذاکرات است و به قطعنامه بر نمی‌گردد.

○ خبرگزاری فرانسه: از نظر ایران از سرگیری فعالیت ۲۰ دستگاه سانتریفیوژ تحقیقاتی مشروط به توافق ایران با آژانس و کشورهای اروپایی است یا نه؟ حال اگر به توافق دست پیدا نکنید، اینها فعالیت می‌کنند؟ و اینکه کشورهای اروپایی معتقد هستند ایران غنی‌سازی نباید بکند آیا به معنای آن نیست که اروپا نقش پلیس خوب و آمریکا نقش پلیس بد را به عهده دارند تا، اگر ایران و کشورهای اروپایی به توافق نرسند آن زمان آمریکا وارد عمل شده و اقداماتی را در مورد ایران انجام دهد؟

● دکتر روحانی: نامه‌ای که به آژانس نوشتیم بر این مبنا است که آن ۲۰ دستگاه سانتریفیوژ- پیرونامه قبلی- در ایران باقی می‌ماند و زیر نظارت آژانس خواهد بود و مهر و موم نخواهد شد و فعلاً با این ۲۰ دستگاه، کار تست انجام نمی‌شود تا در مذاکرات با اروپا (که در نیمه دسامبر آغاز می‌شود) در مورد آنها گفتگو کنیم. شرطی در آن نیست و امیدواریم با اروپاییها بتوانیم به توافقی برسیم که این ۲۰ دستگاه، مشکلی برای ما ایجاد نکند.

اروپا در توافقنامه پاریس به صراحت گفته ایران می‌تواند غنی‌سازی داشته باشد اما به سمت سلاح منحرف نشود و برای این کار «تضمین عینی» می‌خواهد و ما هنوز در این مورد بحثی نکرده‌ایم. اروپا می‌گوید به گونه‌ای غنی‌سازی شود که مطمئن باشیم با آن سلاح، تولید نمی‌شود. سخت‌ترین مذاکره ما همین بخش است. من فکر می‌کنم بتوانیم به توافق با اروپا برسیم چرا که اگر ما کشوری بودیم که می‌خواستیم ظاهر سازی کنیم این نتیجه اصلاً حاصل نمی‌شد. اعتقاد و سیاست و تصمیم ما بر عدم ساخت سلاح است و قصد واقعی ما دستیابی به فن‌آوری صلح‌آمیز هسته‌ای است. پس چرا به توافق نرسیم؟ شاید برای تضمین عینی، لازم

باشد از آژانس کمک بگیریم و آنها هم در مذاکره وارد شوند و بگویند چه طور می شود این تضمین عینی، حاصل شود که به هر حال غنی سازی را انجام داد و از بابت عدم انحراف به سمت سلاح هم، اطمینان آنها فراهم شود. این همان چیزی است که در مذاکره باید به آن برسیم و اینکه پرسیدید اگر نرسیدیم چه می شود، این در مقولات بعدی مطرح می شود. در مورد اقدامات آمریکا که پرسش نمودید باید بگویم آمریکا می خواهد چه کند؟ آمریکا آن قدر در این منطقه مشکل دارد که می داند پلیس بد شدن یعنی چه؟ آنها به خوبی آگاه هستند که اگر بخواهند پلیس بد شوند چه بلایی سر آنها می آید. ما هر دو، یکدیگر را خوب می شناسیم. مسئله به این سادگیها نیست. البته ما دنبال تقابل با آمریکا نیستیم، اما موضوع به این سادگی هم نیست. آمریکا از قدرت و عکس العمل ما با خیر است و به نفع همه است که به آنجا نرسد.

○ خبرگزاری کار: در توافقنامه پاریس صحبت از کمیته های چهار جانبه شده. چه کسانی اعضا کمیته ها را تشکیل می دهند و چه کسانی آنها را انتخاب می کنند؟ آیا دانشگاهیان و نخبگان پیشنهادهای خود را می توانند در مورد اعضا کمیته ها بدهند یا خیر؟

● دکتر روحانی: دانشگاهیان اگر نظر بدهند ما بسیار استقبال می کنیم. قبلاً هم با برخی اعضا هیئت علمی دانشگاهها در بحث سیاسی - فنی - حقوقی در تماس بوده ایم و امروز نیز در هر سه بُعد، استقبال می کنیم و از همه آنهايي که دلسوزانه سخن می گویند یا انتقاد می کنند دعوت به همکاری می نمایم. در پاسخ به بخش دیگر سؤالتان باید بگویم که ۳ کمیته تشکیل خواهد شد که از میان آنها کمیته هسته ای هم راجع به فن آوری و هم راجع به غنی سازی مذاکره خواهد کرد و عمده تاً دولت مجری آنها خواهد بود. درست است که در روند این پرونده، شورای امنیت ملی مسئولیت خاصی را به عهده دارد مع هذا عملاً بار مسئولیت اجرایی به دوش دولت است، فی المثل در بخش فنی، سازمان انرژی اتمی و در خصوص انجام مذاکرات، وزارت امور خارجه و خلاصه به طور کلی، دولت مسئول مذاکرات است. در مورد سه کمیته نیز دولت مسئول است. البته هنوز به تصمیم نهایی نرسیده اند، اما علی القاعده در بخش سیاسی - امنیتی وزارت امور خارجه؛ در بخش صنعتی - اقتصادی نماینده ی دولت مسئول کمیته همکاریهای اقتصادی و فن آوری خواهد بود، در بخش هسته ای نیز قاعده تاً سازمان انرژی اتمی مسئولیت را به عهده خواهند داشت. البته هنوز ترکیب نهایی کمیته ها مشخص نشده ولی ظرف یکی دو

هفته آینده (که مذاکرات شروع می‌شود)، هم ترکیب کمیته‌ها و هم زمان دقیق مذاکرات مشخص خواهد شد و آن هنگام فرصتی است که از نظرات اصلاحی همه عزیزان صاحب نظر، بهره بگیریم.

○ **فایننشیل آلمان:** سؤال من در ارتباط با مذاکرات بلند مدت میان ایران و سه کشور اروپایی است. اگر این مذاکرات ادامه یابد و غرب حاضر شود سوخت مورد نیاز ایران را تأمین کند آیا ایران حاضر است به طور نامحدود دست از غنی‌سازی اورانیوم بردارد؟

● **دکتر روحانی:** فکر می‌کنم با فرمایش بسیار صریح مقام رهبری در ملاقات دیروز با رئیس جمهور ونزوئلا، کاملاً روشن است که ج.ا.ایران به هیچ عنوان حاضر نیست دست از چرخه سوخت بردارد و اصرار دارد که دارنده صاحب این چرخه سوخت و تکنولوژی آن باشد. به دلیل حساسیتی که ایران روی استقلال خود و خودکفایی دارد و اینکه ایران می‌خواهد در چیزی که توان آن را دارد، دست نیاز به سوی دیگران دراز نکند، این استراتژی را برگزیده است. اگر کشور دیگری اراده کند که که دارای سوخت باشد، معدن اورانیوم داشته باشد، امکانات غنی‌سازی داشته باشد، افراد متخصص و دانشمند لازم در اختیار داشته باشد و صنعت و فن آوری آن را نیز در اختیار داشته باشد، آیا حاضر می‌شود همه اینها را کنار بگذارد و سوخت را از دیگران خریداری کند؟ این معقول نیست و فلذا این خط اصلی و خط قرمز نظام است. ایران از تکنولوژی چرخه سوخت دست بر نخواهد داشت اما برای اینکه با اروپا مذاکره کنیم و برای اعتمادسازی، آن هم تنها برای دوره‌ای، تعلیق اجرا می‌شود؛ مخصوصاً بعد از اینکه آژانس اعتراف کرد که ایران، دارای چرخه سوخت به طور کامل است و این، تعلیق را برای ما آسان کرد؛ چرا که اگر می‌گفتند ایران از این فن آوری برخوردار نیست، به دلایلی، لازم بود که ما تعلیق نکنیم، اما حالا که همگان، اعتراف کرده‌اند (شبهه بود که آیا uf6 را خود ما می‌توانیم تولید کنیم یا خیر تا اینکه در گزارش آقای البرادعی آمد و قبول کرد که ایران ۳/۵ تن uf6 تولید کرده است)، مشکلی نیست، ما می‌توانیم در جهت اعتمادسازی، تعلیق را برای مدت مذاکره بپذیریم. قرار ما هم با اروپا این نیست که با اروپا مذاکره کنیم و مبنای مذاکره این باشد که چرخه سوخت را می‌بخشیم (که در آن صورت تبدیل به لیبی و یا کره جنوبی می‌شدیم!) ج.ا.ایران کشوری منحصر به فرد است و علت اینکه موضوع پرونده هسته‌ای ایران پیچیده

است این است که تمامی راههای غنی سازی را ما دنبال کرده ایم؛ یعنی هم به دنبال آب سنگین رفته ایم، هم به دنبال لیزر و هم به دنبال سانتریفیوژ رفته ایم. فعالیت غنی سازی ما گسترده است و ما در عین حال خواهان داشتن و ادامه غنی سازی هستیم. اگر ما قرار بود همه اینها را کنار بگذاریم، نوامبر سال گذشته این پرونده بسته می شد. در مورد کره جنوبی به دو علت، پرونده این کشور تمام شد؛ یکی اینکه کره جنوبی تنها آزمایشگاه لیزر داشت و دوم آنکه این را نیز به طور کامل تعطیل کرد. لیبی هم یک سری امکانات سانتریفیوژ خریده بود که همه را تحویل داد! هر دو هم به دامن آمریکا رفتند. در یکی از روزنامه ها دیدم که کار ایران را نقد کرده بود و گفته بودند کره جنوبی یک هیئت دیپلماتیک ۸۴ نفره فرستاد به وین و توانستند پرونده این کشور را جمع کنند. آقایان تصورشان این است که قضیه لشکرکشی در میان است! وانگهی به قول معروف: یکی مرد جنگی، به از صد هزار! قضیه ما کاملاً فرق می کند. ما هم می خواستیم در برابر آمریکا سرفروود نیاوریم و هم چرخه سوخت را کنار نگذاریم. تمام بحثها به خاطر این بود که ما غنی سازی را داشته باشیم و روی این پافشاری کردیم که چرخه سوخت را می خواهیم ولی در عین حال برای مدتی که با اروپا مذاکره می کنیم (تا به تضمین عینی برسیم)، تعلیق را قبول کرده ایم.

○ روزنامه الحیات لبنان: فشار آمریکا به ایران به نظر شما از کجا نشأت می گیرد؟ آیا

فکر نمی کنید شرایط مذاکره ایران - آمریکا روزی آماده شود؟

● **دکتر روحانی:** آمریکاییها مدعی هستند علت فشار به ج.ا.ایران این است که ایران دنبال سلاح اتمی است. آژانس این را ابطال کرد و روشن شد که حرف آنها غلط است. تمام مواردی که آنها آدرس داده بودند و آژانس به دنبال آنها آمد بی پایه بود. شما شاهد بودید در هر اجلاس اینها یک سری آدرس غلط دادند و گفتند در آنجا بمب می سازند ولی همه دروغ از آب درآمد. ما نمی گوئیم آمریکا می ترسد از اینکه ایران به دنبال سلاح هسته ای باشد، چون می داند که ما دنبال سلاح هسته ای نیستیم، اما می کوشد از یک ادعا و سخن خلاف واقع، بهره برداری تبلیغاتی نماید. در واقع آمریکاییها می دانند داشتن چرخه سوخت نه تنها به لحاظ فن آوری و استقلال بلکه به لحاظ سیاسی نیز جایگاه خاصی را برای کشور تعریف می کند. آمریکاییها نمی خواهند ایران دارای چنین توانمندی و قدرتی باشد و به همین دلیل هم به ج.ا.ایران فشار می آورند. اما اینکه آیا در آینده نزدیک شرایطی پیش می آید که مذاکره در موارد هسته ای و غیره

با آمریکا انجام دهیم باید بگویم فعلاً چشم اندازی دیده نمی شود. آمریکاییها در مقام عمل باید صداقت خود را نشان دهند و دست از یک جانبه گرایی بردارند و از بالا، پایین آمده رو به روی هم بنشینیم و قبول کنند که یکی ایران و یکی هم آمریکا. اگر ما دیدیم شرایط به گونه ای است که آمریکاییها حسن نیت دارند آن زمان می توان تصمیم گرفت. در شرایطی که امروز داریم با این یک جانبه گرایی آمریکا و با اعمالی که در منطقه انجام می دهد، من امید چندانی ندارم که بتوانیم در آینده با آمریکا پشت یک میز بنشینیم و مذاکره کنیم.

○ ایسنا: دیشب آقای البرادعی گفت که برای تعلیق در ایران محدودی زمانی مشخصی تعیین نشده. بفرمایید توافقات ایران و اروپا تا چه حد شفاف بوده و از این اظهار آقای البرادعی چه برداشتی می توان کرد؟

● **دکتر روحانی:** اگر به این معنا است که گفته باشیم تعلیق برای یک مدت مشخص است؛ حرف درست است. در نامه ای هم که به آقای البرادعی نوشته شده تعلیق را در چارچوب تفاهمنامه پاریس پذیرفته ایم و در تفاهمنامه هم گفته ایم تعلیق برای دوره مذاکره است. پس تا زمانی که مذاکره (با شرایطی که بنده بیان کردم) پیش می رود، تعلیق ادامه دارد، اما اگر مراد از محدود و نامحدود، فی المثل بحث چند سال مطرح باشد، این سخن نادرست است. بحث چند ماه است اگر در مذاکرات به نتیجه رسیدیم، که غنی سازی را ادامه می دهیم و اگر نه که معلوم است. پس پایان مذاکرات، موفق یا ناموفق، پایان تعلیق خواهد بود.

○ **روزنامه همشهری:** ما در پاریس ۲۲ ساعت مذاکره کردیم، به توافق رسیدیم و براساس این توافق، اروپا موظف شد که تلاش نماید پرونده ایران از دستور کار آژانس خارج شود و متقابلاً ایران نیز پذیرفت تعلیق را موقتاً اجرا نماید. اما وقتی ایران به شورای حکام رفت با پیش نویس اول اروپا که مواجه شد خلاف این قضیه بود و هر دو نکته را نقض کرده بودند؛ یعنی هم توقف را از ما خواستار بودند و هم پرونده از دستور کار خارج نمی شد. بعد از ۴ روز مذاکره به نکته اول رسیدیم و اروپا این بار یک سری امتیازات هم از ایران گرفت (از جمله بحث تعلیق فعالیت سانتریفیوژهای تحقیقاتی). آیا فکر نمی کنید که مذاکراتی که در وین شد دور دوم مذاکرات پاریس بود و حتی این مذاکراتی که از ۱۵ دسامبر شروع می شود دور سوم

مذاکرات باشد و اروپا هم تقاضاها را از اول شروع خواهد کرد؟

● **دکتر روحانی:** واقعیت این است که اروپاییها در همان پیش نویس اول، تعهدات ابتدایی خود را رعایت کرده بودند، اما در عین حال در پیش نویس اول، نکات فراوانی وجود داشت که با روح تفاهمنامه (و در بعضی جاها با متن تفاهمنامه) سازگاری نداشت. ناگزیر با اروپاییها مذاکره کردیم و در نهایت به پیش نویس نهایی که اعلام شد و به شورای حکام ارائه گردید، رسیدیم. مجموعه رویدادها و روندها نشان می دهد که مذاکراتی که پیش رو داریم مذاکراتی آسان نیست، اما در عین حال تجربه گذشته نشان می دهد که بعد از تلاش فراوان، ما به یک نقطه نسبی از مطلوبیت دست یافته ایم. اروپاییها بسیاری از خواسته هایی را که مورد نظر ما بود، اعمال کردند. اینکه ما در مذاکرات بعدی موارد زیادی از قطعنامه را توانستیم اصلاح کنیم، نشانه این است که توان مذاکره با اروپا را داریم، از قدرت چانه زنی برخورداریم و نیز قادر هستیم اروپا را به هدفی که مورد نظر ما هست ببریم. این نشان دهنده پیشرفت کار با اروپا است. کار سخت خواهد بود ولی ما ناامید نیستیم و امیدواریم بتوانیم قدم به قدم به حل و فصل مسائل برسیم.

○ باشگاه خبرنگاران جوان: سطح توافقات صورت گرفته بین ایران و نمایندگان

اتحادیه اروپا را بالا ارزیابی کردید. بفرمایید که به نظر شما برای اروپا چه مزیتی دارد

که با توجه به سخت گیریهایی که می کردند توافقات را امروز صورت داده اند.

● **دکتر روحانی:** اولاً در منطقه، تنها ایران، فضای تنفس برای اروپاست. جاهای دیگر را آمریکا گرفته است. یک ایران مستقل و قدرتمند در منطقه به نفع ثبات منطقه و همه جهان است. نه تنها اروپا که ژاپن و چین و هند هم حساس هستند. تمام کشورهایی که به ثبات و انرژی منطقه نیاز دارند (حتی کشورهای منطقه نیز) به دنبال این مطلب هستند که اگر مسائل ایران از طریق مذاکره، حل و فصل نشود و مشکلی پیش آید این، ابتدا دامن کشورهای منطقه را می گیرد. بنابراین ایران کشور مهمی در منطقه و در نزد اروپاییها می باشد. آنان نمی خواهند در این منطقه، دامنه بحران گسترده تر شود. اروپاییها دیدند که در جنگ اول (آزادی کویت) که کنار آمریکاییها بودند، چیزی نصیب آنها نشد. در جنگ افغانستان هم چیزی به آنها نرسید. در جنگ عراق نیز فهمیده بودند که جای چندانی ندارند و خیلی خود را وارد نکردند؛ و حتی همین حد هم که داخل شدند، چیزی نصیب آنها نشد.

اروپاییها می‌دانند سیاست آمریکا به نفع جهان نیست و به همین دلیل علاقه‌مند نیستند که این مسئله، تبدیل به بحران شود. پس اگر ما بتوانیم در این زمینه به توافق برسیم، اروپا بسیار نفع برده است. آمریکاییها گفتند عراق دنبال سلاح کشتار جمعی و جنگ افروزی است و نتیجه کار آن شد که منطقه به بحران کشیده شد و همه دچار مصیبت شدند. وقتی به ما هم تهمت زدند که ایران دنبال سلاح کشتار جمعی است این بار اروپاییها وارد مذاکره شدند و نخواستند بگذارند آمریکا، تجربه عراق را پیاده کند. به دنبال این قضیه، با ابتکارات ایران، روشن شد که اتهامات وارده به ایران، دروغ است. در واقع آمریکا با آن همه کشتار و جنگ و بی‌آبرویی فهمید در عراق خبری نیست اما اینجا در ایران، اروپاییها از طریق آژانس و مذاکره و بازرسیها فهمیدند که آمریکاییها دروغ می‌گویند. پس راهی که اروپا انتخاب کرده، راه درست‌تر و عاقلانه‌تری است و برای اروپاییها از لحاظ حیثیتی بسیار مهم است که یک مسئله مهم بین‌المللی را به شیوه خود (که شیوه سیاسی است) حل کنند و نه با شیوه‌ای که مورد نظر آمریکاییها می‌باشد. بنابراین در این داستان هم به نفع ما و هم به نفع اروپاییها است که مسائل به نحو معقول، حل و فصل گردد. البته اگر آمریکاییها بفهمند، این رویکرد به نفع آنها هم هست، چون اگر بحرانی پیش آید آنها هم ضرر می‌کنند.

○ شبکه العربیه: آیا می‌توانیم شاهد رویکرد جدید در تعامل مثبت بین ایران و آمریکا (نه به عنوان گفتگوی سیاسی مستقیم بلکه به صورت رویکرد مثبت نسبت به شرکتهای آمریکایی) باشیم. آیا اگر آمریکاییها مایل باشند می‌توانند در مسئله هسته‌ای ایران شرکت نمایند؟

● **دکتر روحانی:** آمریکا اگر علاقه‌مند است مسئله خود را با ایران حل کند، کار خیلی سخت نیست. خود آمریکاییها باید تغییر رویه دهند و خط‌مشی خود را عوض کنند و در مقام عمل بپذیرند که ج.ا.ایران یک نظام ثابت و پایداری است و دست از تحریکات نسبت به آن بردارند. آنها بهتر است تسلیم واقعیت شوند و صادقانه با ایران گفتگو کنند. ما هیچ وقت مانع شرکتهای آمریکایی نبوده‌ایم. این خود آمریکاییها بوده‌اند که مانع تراشی کرده‌اند. اگر هر شرکت آمریکایی بخواهد در پروژه‌ای همکاری کند از نظر ما مانعی نبوده و از نظر ما حضور شرکتهای آمریکایی میدان رقابت را بهتر می‌کند.